

Transporter – mellanspel som gör skillnad!

Av Eva Bertilsson och Emelie Johnson Vegh, publicerad i Canis 2009

På våra kurser har vi under många år predikat om vikten av att träna ”agilitymässigt” – dvs att se till att träningen genomsyras av koncentration och intensitet, och att du konsekvent följer ditt handlingsystem både i och mellan övningarna. Detta förhållningssätt gäller inte bara i agilityträningen, utan förbättrar *all* din träning.

Att hålla koncentrationen och intensiteten på topp medan hunden aktivt jobbar är oftast ganska lätt – hunden jobbar aktivt för att få sin belöning, och föraren är beredd att belöna när hunden fullföljt den aktuella uppgiften. Desto svårare kan det vara för både hund och förare att hitta ett sätt att jobba koncentrerat och intensivt i de mellanspel som oundvikligen uppstår – till exempel när man ska förflytta sig till rätt plats för att kunna börja övningen, när något går snett och man behöver börja om, eller när man helt enkelt behöver några sekunders paus för att hämta andan.

Det är då *transporterna* kommer in i bilden.

Transportens uppgift är att överbrygga tid och rum:

- En transport kan förflytta din hund från punkt A till punkt B
- En transport kan hålla din hund sysselsatt under ett antal sekunder.

Vår erfarenhet är att transporter är något de flesta ”bara gör”. Man lockar med sig hunden, tar den i halsbandet, ber den gå vid sidan eller ligga stilla och vänta en stund. Kruxet är att det ofta uppstår en viss förvirring – föraren blir ofta otydlig, och hunden blir ofta lite förvirrad, osäker och/eller frustrerad.

Vi rekommenderar därför att du *tränar* på olika slags transporter, på samma sätt som du tränar allt annat. Då vet både du och hunden vad ni ska göra, och all vimsig dötid försvinner. Vi rekommenderar också att du planerar dina transporter, likaväl som du planerar dina kriterier och dina belöningar. Valfungerande transporter gör träningen enklare och roligare!

Exempel på olika transporter

Det finns många olika möjliga transporter. Här är de vi använder mest:

- Godismagnet (du har en godis i handen, hunden har nosen mot din hand och följer godisen)
- Kampleksak (hunden håller fast i leksaken hela tiden)
- Hålla i halsbandet (du håller i hundens halsband)
- Hunden i famnen (du lyfter upp hunden – eller, hunden hoppar upp i famnen)
- Hand-target (hunden puttast med nosen mot din hand)
- Stanna kvar – inkallning (du ber hunden stanna kvar, går själv dit du vill, och kallar sedan in)

Det är också möjligt att använda någon slags fotgående (där hunden ”klistrar fast sig” vid din sida eller runt dina fötter, behöver inte vara exakt fotposition) som transport, men här vill vi lyfta ett varningens finger! Detta transportsätt måste i så fall vara ett mycket vältränat, aktivt beteende, och du måste ha signaler som talar om för hunden när transporten börjar och slutar. Vi vill absolut inte ha en hund som bara går artigt bredvid föraren – så snart hunden är lös och ledig vill vi att den ska bjuda på beteenden!

När behövs transportererna?

Transporter kan behövas i följande situationer, för att förflytta hunden till en bra startpunkt och/eller för att ge dig (eller hunden) några sekunders paus:

- På väg till en övning.
- I samband med en belöning.
- När något gått snett och du behöver börja om.
- På väg från en övning.

Transporten måste vara svart/vit!

Antingen är hunden i transport, eller så är den det inte. Inga mellanting! Det betyder att om du transporterar med godismagnet, så ska hundens nos nudda din hand hela tiden. Om du transporterar med kamplek så leker du med hunden hela tiden – helst hänger hunden fast i kampleksaken. Om du håller i halsbandet, så släpper du inte förrän det är dags för hunden att börja jobba igen. Vitsen är att

dötiden ska elimineras. Medan transporten pågår får du lite andrum och kan tänka efter vad det är du ska göra härnäst, samtidigt som hunden är helt upptagen!

Varje transport måste ha ett tydligt slut!

Det är jätteviktigt att gränsen mellan ”transport” och ”börja jobba” är skarp! När transporten är slut ska hunden kunna börja jobba igen. För att hunden ska veta vad den ska göra måste du bestämma vad som gäller, och hålla dig till det.

Så här avbryter vi våra transporter:

- Godismagnet – föraren tar snabbt bort godishanden (eventuellt kvarvarande godis försvinner alltså).
- Kamplek – föraren säger ”tack”, hunden släpper leksaken.
- Hålla i halsbandet – föraren släpper halsbandet.
- Hunden i famnen – föraren sätter ner hunden.

Hand-target, ”fotgående” och inkallning saknar eget slut - vi avbryter genom att gå över till någon av de andra transportererna (t ex ta i halsbandet eller kamplek) eller genom att ge hunden en ny signal (t ex ”sitt”, ”gå till buren” eller vad vi nu vill att hunden ska göra).

Transporten pågår alltså fram till dess att *du* avbryter den. Om hunden t ex släpper godismagneten eller kampleksaken för att sätta igång att jobba igen, så är det en tjuvstart! Locka tillbaka hunden till godisen/leksaken igen, och se till att det är du som avbryter. När du håller i halsbandet eller har hunden i famnen är det förstås ditt ansvar att inte släppa taget förrän du faktiskt vill avsluta transporten.

Vad ska hunden göra när transporten är slut?

I normalfallet vill vi att hunden ska börja erbjuda beteenden spontant så fort transporten är slut (på samma sätt som vi vill att hunden börjar jobba direkt efter en belöning). Så om det är slalom vi håller på med, och transporten sker med kampleksak, så kommer hunden att sticka iväg till slalom direkt när den har släppt kampleksaken. För oss är det jätteviktigt att ha

spontana starter från transporter. Vi vill ju jobba med att hunden frivilligt erbjuder beteenden!

Men ibland vill man ha en mer kontrollerad start, där hunden väntar på startsignal innan den börjar jobba. I sådana fall måste transporten avslutas med någon form av signal som talar om för hunden att den ska avvakta och invänta startsignal. Vi använder själva två olika typer av ”vänta”-signaler i samband med att vi avslutar transporter:

- ”Parkerad hund”. Om hunden har ”frusit fast” i en stilla position när transporten avslutas, så ska den vara kvar där tills den får startsignal. (Enklast från ”håll i halsbandet” eller ”hunden i famnen”)
- Verbal signal. Om föraren ger signal till ”sitt”, ”stanna” eller ”titta på mig” precis när transporten avslutas, så har hunden direkt en uppgift att utföra.

Dessa signaler måste förstås vara vältränade innan det går att använda dem i slutet av en transport!

Det viktiga som sagt att du själv vet vilket regelsystem som gäller! Du kan till och med ha olika regler för olika transporter om du skulle vilja – t ex att hunden börjar jobba direkt när du avslutar en godismagnet, men övergår till ett ”löst fotgående” och väntar på startsignal när den släppt sin kampeksak. Bara du ser till att du är konsekvent, så att hunden vet vad som förväntas.

I praktiken kan det se ut så här:

Exemplen som följer är hämtade från slalomträning.

Exempel 1: Kampek fram till en bra startposition (dvs där hund och förare båda är riktade mot slalomingången). Föraren säger ”tack”, hunden släpper leksaken och sticker iväg mot slalom.

Exempel 2: Kampek fram till en bra startposition. Föraren tar i halsbandet (kampek pågår fortfarande!), säger ”tack”, håller i halsbandet och väntar tills hunden står helt stilla och balanserat (alltså att hunden har ”parkerat sig”). Föraren släpper halsbandet, hunden står stilla och tittar mot slalom, föraren säger ”kör”, och hunden sticker iväg mot slalom.

Exempel 3: Godismagnet fram till en bra startposition, när hundens nos är riktad mot slalomen tar föraren snabbt bort godismagneten, och hunden sticker iväg mot slalom.

Exempel 4: ”Fotgående” (hunden är fixerad på föraren), fram till en bra startposition. Hunden får en godis samtidigt som föraren tar tag i halsbandet. Förare och hund rör sig mot slalom, hunden siktar mot slalomingången, föraren släpper taget, och hunden sticker iväg mot slalom.

Kom ihåg att transporten ska vara *hela vägen* fram till nästa startposition. När transporten är slut får du inte börja ”fixa” med hunden för att få den till rätt ställe – allt sådant ska vara avklarat under transportens gång!

Transporter från belöning till ny start

De flesta transporter sker i samband med belöningar. Det enklaste är att bara låta belöningen dra ut på tiden litegrann, så att man samtidigt hamnar på en bra startpunkt inför nästa repetition. Säg till exempel att du belönar med en kastad leksak efter slalom. Hunden kommer tillbaka med leksaken och ni kamperer er tillbaka till nästa startpunkt. Bara detta att tänka på att dra ut på belöningen, så att den varar till dess att hunden är på rätt ställe för att kunna fortsätta jobba, gör en enorm skillnad på koncentrationen och intensiteten!

Om du dessutom ser till att du rör dig på ett sätt som stämmer överens med ditt handlingssystem (t ex att du riktar axlarna åt det håll hunden ska) så gör du det lätt för både dig och hunden när ni ska börja jobba igen.

Kom ihåg att det är du som avgör när

belöningen/transporten är slut! Om hunden vill ”tjuvstarta” och börja jobba igen istället för att fortsätta kampera eller hålla nosen mot godisen i din hand, så tänk på Premack. I just det ögonblicket är det ”ät godis/lek med leksak” som är arbetet, och ”att få fortsätta jobba” som är belöningen. Hunden får fortsätta jobba (dvs du avbryter transporten) när hunden hänger i godisen/leksaken. Det mer sannolika beteendet funkar som förstärkning för det mindre sannolika.

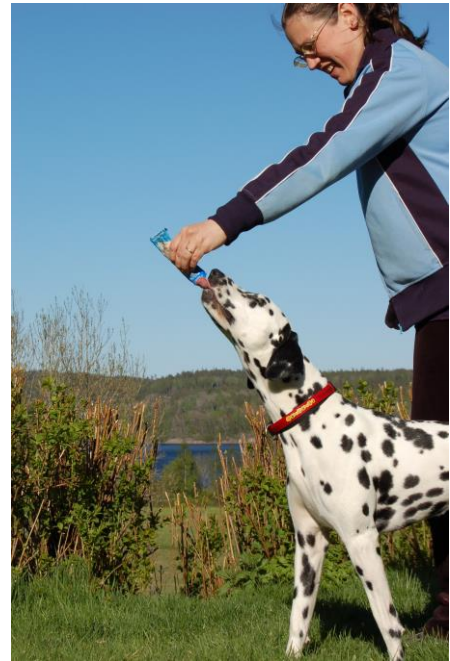
Transporter i samband med misstag (icke-belöningar)

Om något går snett och du vill börja om i övningen kan du behöva styra hunden till en ny startposition. Så ofta som möjligt försöker vi skapa övningar där vi slipper detta; bäst är om du och hunden helt enkelt kan fortsätta framåt om det blir fel. Exempelvis tränar vi gärna slalom i ”Bermudatriangeln”, tre 4-pinnars-slalom i en trekant; om hunden gör rätt får den sin belöning, om den gör fel fortsätter vi bara till nästa slalom. Men ibland funkar det inte att bara fortsätta vidare - och för att då förflytta hunden till en ny startpunkt behövs en transport.

Oftast blir det bäst om föraren hämtar hunden och transporterar den till en ny startpunkt. Säg till exempel att du tränar nybörjarhunden till att springa genom platta tunneln till en matskål, och hunden springer förbi tunneln – eller att du tränar slutet på kontaktfältet, och hunden kliver av med bakdelen. Hämta då hunden; ta till exempel i halsbandet, eller häng hunden i en godismagnet, och förflytta er sedan tillbaka till startpunkten.

I andra situationer kan du behöva få hunden att komma till dig först. Styr hunden till dig och antingen bara styr vidare in i övningen igen, eller – om du vill pausa ett ögonblick och/eller placera hunden på en viss startpunkt - ”fånga” hunden i en transport. Du kan till exempel ta i halsbandet när hunden kommer fram, eller låta hunden fastna i en godismagnet, eller presentera en handtarget. Det viktiga är att hunden direkt vet vad den ska göra! Vi vill inte ha några som helst glapp – när hunden inte aktivt jobbar ska den hela tiden befinna sig i en transport, sysselsatt och/eller fasthållen.

”Men”, säger någon, ”inte kan jag väl använda en godismagnet om hunden har gjort fel, då belönar jag ju misstaget?” Nja, du behöver ju inte använda det godaste godiset! Du kan ju ta torrfoder till de transporter som följer på ett misstag, och belöna rätt beteende med pannkaka

eller blodpudding. Sedan behöver du ju inte direkt jubla själv. Men vår erfarenhet är att du inte behöver oroa dig; så länge du verkligen belönar bra när hunden gör rätt, kommer hunden hellre att göra rätt (där konsekvensen blir en bra belöning) än fel (där konsekvensen blir en småtrevlig transport till en ny startpunkt). I vilket fall som helst måste hunden alltid ha någonstans att ta vägen!

Pauser och transporter

Om du behöver ta en kortare paus (kanske för att hämta andan, eller tänka efter ett ögonblick) kan du bara låta hunden hänga i sin leksak eller godismagnet, eller hålla den i halsbandet. För längre pauser behöver du en station åt hunden att vara på – vi föredrar att låta hunden pausa i sin bur eller till sin filt. När du sedan är redo att börja jobba igen kan du antingen kalla in hunden eller gå och hämta den, men se till att hunden direkt är sysselsatt – till exempel hänger i sin leksak – så att du kan transportera er till en bra startpunkt för att påbörja nästa övning.

Avslutningsvis

Träna dina transporter! För att det ska fungera som transport måste hunden gilla att bli ledd i halsbandet eller upplyft, och den måste kunna hänga kvar i sin godismagnet eller leksak ända tills du avbryter – även med störningar runtomkring. Använd sedan dina transporter till att eliminera dötid och luckor och få maximalt flyt i träningspassen.

Referenser

Bertilsson E & Johnson Vegh E (2010) Agility Right From The Start, Sunshine Books
Videoklipp: www.agilityrightfromthestart.com